

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Η ικανότητα προσαρμογής των ΜΜΕ και των επιχειρήσεων κοινωνικής οικονομίας στις αλλαγές που επιβάλλονται από τη δυναμική της οικονομίας»

(2005/C 120/03)

Στις 27 Απριλίου 2004, η κα Loyola de PALACIO, Αντιπρόεδρος της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, ζήτησε εξ ονόματος της Ευρωπαϊκής Επιτροπής από την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή να καταρτίσει διερευνητική γνωμοδότηση με θέμα: «Η ικανότητα προσαρμογής των ΜΜΕ και των επιχειρήσεων κοινωνικής οικονομίας στις αλλαγές που επιβάλλονται από τη δυναμική της οικονομίας».

Το ειδικευμένο τμήμα «Ενιαία αγορά, παραγωγή και κατανάλωση», στο οποίο ανατέθηκαν οι προπαρασκευαστικές εργασίες της ΕΟΚΕ για το θέμα, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 6 Οκτωβρίου 2004 με εισηγήτρια την κα FUSCO.

Κατά την 412η σύνοδο ολομελείας της 27ης και 28ης Οκτωβρίου 2004 (συνεδρίαση της 27ης Οκτωβρίου 2004), η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε με 169 ψήφους υπέρ, 2 ψήφους κατά και 5 αποχές την ακόλουθη γνωμοδότηση.

Προκαταρκτική παρατήρηση

Σύμφωνα με το πνεύμα της αίτησης της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, αντικείμενο της παρούσας γνωμοδότησης είναι η εξέταση του θέματος υπό το πρίσμα της υπάρχουσας και δυνητικής αλληλεπίδρασης των ΜΜΕ, συμπεριλαμβανομένων των μικροεπιχειρήσεων, αφενός, και των επιχειρήσεων της κοινωνικής οικονομίας (στη συνέχεια αναφέρονται ως ΕΚΟ), αφετέρου, και των διαφόρων ειδών εργαλείων και προτύπων που προέρχονται από τις ΕΚΟ και τα οποία επηρεάζουν ή θα μπορούσαν να επηρεάσουν σημαντικά αυτή την ικανότητα προσαρμογής τόσο των ΕΚΟ όσο και των ΜΜΕ.

1. Στόχοι και κανονιστικό πλαίσιο

1.1 Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή ζήτησε από την ΕΟΚΕ να καταρτίσει την παρούσα διερευνητική γνωμοδότηση θεωρώντας ότι ο ρόλος των ΜΜΕ και των ΕΚΟ έχει ιδιαίτερη σημασία στα πλαίσια της στρατηγικής της Λισσαβώνας και προτείνοντας να αναπτυχθούν τα στοιχεία εκείνα που επιτρέπουν να προσδιοριστεί το κανονιστικό πλαίσιο και το απαραίτητο πλαίσιο στήριξης των φορέων.

1.2 Η παρούσα αίτηση αποτελεί συνέχεια γνωμοδότησης πρωτοβουλίας της ΕΟΚΕ για το ρόλο των ΜΜΕ και των ΕΚΟ στην οικονομική διαφοροποίηση των χωρών που προσχώρησαν, η οποία εγκρίθηκε ομόφωνα την 1η Απριλίου 2004. Η εν λόγω γνωμοδότηση, πραγματευόταν ήδη τα δύο αυτά είδη φορέων, προσδιορίζοντας και τονίζοντας τη σημασία τους για το σύνολο της ΕΕ όσον αφορά τη συμβολή στην οικονομία, την απασχόληση και την κοινωνική συνοχή καθώς, επίσης, και τις βαθύτερες αλληλεπιδράσεις και συνέργιές τους. Διευκρινίζει, επίσης, ότι η έννοια της οικονομικής μεταλλαγής είναι σαφώς ευρύτερη και δυναμικότερη από την έννοια της αναδιάρθρωσης. Ανέφερε, επίσης, την έκθεση της ομάδας υψηλού επιπέδου Gyllenhammer της Ευρωπαϊκής Επιτροπής με τίτλο «Διαχείριση της αλλαγής», που θέτει έμφαση στη δημιουργία θέσεων απασχόλησης, αναγνωρίζοντας την εγκυρότητα μιας στρατηγικής που αποβλέπει στη συγκριτική αξιολόγηση, την καινοτομία και την κοινωνική συνοχή. Πρότεινε ένα ολοκληρωμένο πρόγραμμα 10 σημείων για την προαγωγή των ΜΜΕ και των ΕΚΟ στα πλαίσια της οικονομικής διαφοροποίησης των εντασσομένων

χωρών, πρόγραμμα που κατά μεγάλο μέρος βασίζεται στις ορθές πρακτικές των ΕΚΟ εντός της ΕΕ.

1.3 Οι ορθές πρακτικές των ΕΚΟ στην ΕΕ θα μπορούσαν πράγματι να αποτελέσουν τη βάση αλληλεπιδράσεων και συνεργιών των ΕΚΟ και των ΜΜΕ, διανοίγοντας καινοτόμους ορίζοντες λόγω του πνεύματος συνεργασίας, καινοτομίας και δυναμισμού των ΕΚΟ, και του σημαντικού δυναμικού χρησιμοποίησής τους από τις ΜΜΕ, παρέχοντας στις τελευταίες πραγματική προτιθέμενη αξία στην επέκτασή τους και προωθώντας, λόγω της ίδιας της δομής τους, τη συνεργασία, την εκπροσώπηση και την απαραίτητη αμοιβαία εμπιστοσύνη.

1.4 Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Λισσαβώνας του Μαρτίου 2000 θέσπισε το στόχο να καταστήσει την Ευρώπη την πιο δυναμική και ανταγωνιστική στον κόσμο οικονομία της γνώσης, υπογραμμίζοντας την αναγκαιότητα «εγκαθίδρυσης ενός ευνοϊκού κλίματος για τη δημιουργία και την ανάπτυξη καινοτόμων επιχειρήσεων, κυρίως ΜΜΕ» προσθέτοντας ότι «η ανταγωνιστικότητα και ο δυναμισμός των επιχειρήσεων εξαρτώνται άμεσα από την ύπαρξη ρυθμιστικού περιβάλλοντος που να συντελεί στις επενδύσεις, την καινοτομία και το επιχειρηματικό πνεύμα»⁽¹⁾. Στη βάση αυτή, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Φέιρα στις 19 και 20 Ιουνίου 2000 υιοθέτησε τον Ευρωπαϊκό Χάρτη των μικρών επιχειρήσεων που τονίζει ότι οι μικρές επιχειρήσεις «αποτελούν βασική πηγή θέσεων απασχόλησης, χώρο ανάπτυξης επιχειρηματικών ιδεών και κινητήριο μοχλό της επιχειρηματικότητας»⁽²⁾. Εξάλλου, η στρατηγική της Λισσαβώνας υποστηρίζει, επίσης, ότι η οικονομική ανάπτυξη είναι βασικός παράγοντας για τη διασφάλιση της κοινωνικής συνοχής στην Ευρώπη. Στη συνέχεια, η Επιτροπή τονίζει ότι οι προκλήσεις για την υιοθέτηση του προγράμματος δράσης της Λισσαβώνας είναι η ανάγκη αύξησης της προσφοράς εργατικού δυναμικού, αύξησης του ποσοστού απασχόλησης, βελτίωσης των τεχνικών γνώσεων, και διασφάλισης μιας ομαλής μετακίνησης εργατικού δυναμικού από τους τομείς της γεωργίας και της βιομηχανίας στον τομέα των υπηρεσιών χωρίς να επιδεινωθούν οι περιφερειακές ανισότητες στις ίδιες τις χώρες⁽³⁾.

⁽¹⁾ Συμπεράσματα της Προεδρίας – Λισσαβόνα, 23 και 24 Μαρτίου 2000, σημείο 14

⁽²⁾ Ευρωπαϊκός Χάρτης μικρών επιχειρήσεων, Λουξεμβούργο, Υπηρεσία Επισήμων Εκδόσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, 2002. Η Επιτροπή τονίζει ότι ο Χάρτης αναγνωρίστηκε στο Μάριμπορ στις 23 Απριλίου 2002 (βλέπε http://europa.eu.int/comm/enterprise/enterprise_policy/sme-package/index.htm). Η Επιτροπή των Περιφερειών και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο ζητούν να ισχύσει νομικά ο Χάρτης καθώς και να συμπεριληφθεί στο κεφάλαιο για την βιομηχανία της Ευρωπαϊκής Συνέλευσης.

⁽³⁾ «Μια στρατηγική για την πλήρη απασχόληση και καλύτερες θέσεις εργασίας για όλους» COM(2003) 006 τελικό

1.5 Οι ΜΜΕ, όρος που περιλαμβάνει επίσης τις πολύ μικρές επιχειρήσεις που έχουν τις ιδιαιτερότητές τους, είναι επιχειρήσεις που ανταποκρίνονται σε ακριβή αριθμητικά κριτήρια που ορίζονται με τον ακόλουθο τρόπο από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή⁽¹⁾.

Κατηγορία επιχειρήσεων	Αριθμός εργαζομένων	Κόστος εργασιών	ή	Συνολικός Ισολογισμός
Μεσαίες	< 250	≤ 50 εκατ. ευρώ		≤ 43 εκατ. ευρώ
Μικρές	< 50	≤ 10 εκατ. ευρώ		≤ 10 εκατ. ευρώ
Πολύ μικρές	< 10	≤ 2 εκατ. ευρώ		≤ 2 εκατ. ευρώ

1.6 Οι επιχειρήσεις ΕΚΟ ανήκουν σε ένα σύνολο τεσσάρων οικογενειών: συνεταιρισμοί, αλληλασφαλιστικές εταιρείες, ενώσεις, και ιδρύματα. Οι επιχειρήσεις αυτές χαρακτηρίζονται, αφενός, από την προτεραιότητα του κοινωνικού τους στόχου έναντι της μεγιστοποίησης του κέρδους, πράγμα που συχνά τις συνδέει με την περιοχή τους και την τοπική ανάπτυξη. Οι βασικές τους αξίες είναι: αλληλεγγύη, κοινωνική συνοχή, κοινωνική ευθύνη, δημοκρατική διαχείριση, συμμετοχή, αυτονομία⁽²⁾.

1.7 Οι περισσότερες ΕΚΟ περιλαμβάνονται στο συνήθη ορισμό της ΕΕ για τις ΜΜΕ⁽³⁾. Εκείνες που δεν υπεισέρχονται στον προσδιορισμό αυτό λόγω του μεγέθους τους έχουν σε γενικές γραμμές κοινά στοιχεία με τις ΜΜΕ, όπως χαμηλό ποσοστό εξωτερικών επενδύσεων, δεν έχουν εισαχθεί στο χρηματιστήριο, εγγύτητα ιδιοκτητών και μετόχων και τέλος, στενή σύνδεση με τον τοπικό ιστό.

1.8 Τα ευρωπαϊκά όργανα έχουν θεσπίσει ένα κανονιστικό πλαίσιο όσον αφορά τις πολιτικές για τις ΜΜΕ. Έως το 2005, εφαρμόζεται ένα δεσμευτικό μέτρο για τις ΜΜΕ: η απόφαση του Συμβουλίου 2000/819/ΕΚ για το πολυετές πρόγραμμα 2001-2005 όσον αφορά την επιχείρηση και την επιχειρηματικότητα και ειδικότερα τις ΜΜΕ. Το πρόγραμμα αυτό, που χρησιμοποιήθηκε επίσης για την πρόοδο της υλοποίησης των στόχων που έχουν τεθεί στα πλαίσια του ευρωπαϊκού χάρτη για τις μικρές επιχειρήσεις, επιδιώκει την επίτευξη των εξής στόχων:

- ενίσχυση της οικονομικής ανάπτυξης και της ανταγωνιστικότητας των επιχειρήσεων·
- προαγωγή του επιχειρησιακού πνεύματος·
- απλοποίηση του διοικητικού και κανονιστικού περιβάλλοντος των επιχειρήσεων·

(1) Σύσταση 2003/361/ΕΚ που αντικαθιστά τη σύσταση 96/280/ΕΚ (ΕΕ αριθ. L 124 της 20.05.2003, σελ. 36) η οποία θα τεθεί σε ισχύ την 1η Ιανουαρίου 2005. Τόσο στην ισχύουσα όσο και στη νέα σύσταση, οι ορισμοί παραμένουν οι ίδιοι. Διαφέρουν μόνον ο κύκλος εργασιών και ο συνολικός ισολογισμός.

(2) Β. Roelants (συντον.): Προπαρασκευαστικός φάκελος της πρώτης διάσκεψης για την κοινωνική οικονομία στις χώρες της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης, 2002, σελ. 34: Κοινός παρανομαστής με βάση ορισμούς της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, της Επιτροπής των Περιφερειών, της CEP-CMAF (Συμβουλευτική Επιτροπή των συνεταιρισμών ταμείων αλληλασφάλισης ενώσεων και ιδρυμάτων) και της FONDA (που συνδέεται με τις οργανώσεις που εισήγαγαν την έννοια της κοινωνικής οικονομίας).

(3) McIntyre et al: Small and medium enterprises in transitional economies, Houndmills: Macmillan, σελ. 10.

— βελτίωση του χρηματοοικονομικού περιβάλλοντος των επιχειρήσεων·

— διευκόλυνση της πρόσβασης των επιχειρήσεων στις υπηρεσίες στήριξης, στα προγράμματα, και στα κοινοτικά δίκτυα.

1.9 Στις 21 Ιανουαρίου 2003, η ανακοίνωση της Επιτροπής (COM (2003) 26 τελικό) παρουσίασε πέντε εκθέσεις για τις πολιτικές της ΕΕ όσον αφορά τις ΜΜΕ: δύο εκθέσεις για την εφαρμογή του ευρωπαϊκού Χάρτη για τις μικρές επιχειρήσεις στην ΕΕ και στις υποψήφιες για προσχώρηση χώρες· μία έκθεση για τις δραστηριότητες της ΕΕ για τις ΜΜΕ· μία έκθεση για τον εκπρόσωπο για τις ΜΜΕ· και το Πράσινο Βιβλίο για το επιχειρησιακό πνεύμα. Μεταξύ άλλων προκλήσεων, η έκθεση για τις δραστηριότητες της ΕΕ καταδεικνύει τη δέμευση που έχει αναλάβει η ΕΕ μέσω κυρίως των Διαρθρωτικών Ταμείων, το πολυετές πρόγραμμα που ήδη αναφέρθηκε και το έκτο πρόγραμμα πλαίσιο. Τέλος, με βάση την πράσινη βίβλο, καταρτίστηκε κοινοτικό σχέδιο δράσης (2000-2010) για την προώθηση του επιχειρηματικού πνεύματος και της ανταγωνιστικότητας των επιχειρήσεων.

1.10 Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή θέσπισε, επίσης, και κανονιστικό πλαίσιο για τις επιχειρήσεις κοινωνικής οικονομίας. Οι σημαντικότερες εξ αυτών, αποτέλεσαν αντικείμενο της Ανακοίνωσης της 23ης Φεβρουαρίου 2004 για τις συνεταιριστικές εταιρείες στην Ευρώπη. Η ανακοίνωση προτείνει τη βελτίωση της ορατότητας και της κατανόησης των συνεταιρισμών και την προώθηση της σύγκλισης του νομικού τους πλαισίου στις χώρες της ΕΕ⁽⁴⁾. Εξάλλου, η ανακοίνωση αναφέρει τους βασικούς κανόνες αυτού του είδους επιχειρήσεων όπως προσδιορίζονται στη σύσταση της ΔΟΕ όσον αφορά την προαγωγή των συνεταιρισμών, που εγκρίθηκε τον Ιούνιο 2002 σε παγκόσμιο επίπεδο, και ιδίως από τους εκπροσώπους των κυβερνήσεων 25 κρατών της ΕΕ και από την πλειονότητα των εθνικών οργανώσεων εργοδοτών και εργαζομένων, σύσταση η οποία αναφέρεται, επίσης, στους βασικούς διεθνείς κανόνες εργασίας διευκρινίζοντας ότι εφαρμόζονται εξ ολοκλήρου στους εργαζόμενους των συνεταιρισμών. Πρόσφατα, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή δημοσίευσε έγγραφο εργασίας για τις αλληλασφαλιστικές εταιρείες, όπου επισημαίνονται οι βασικές προδιαγραφές αυτού του είδους ΕΚΟ⁽⁵⁾.

2. Κοινωνικοοικονομικό πλαίσιο

2.1 Η Επιτροπή αναγνώρισε ότι οι ΜΜΕ είναι η βάση της ευρωπαϊκής οικονομίας, με 66 % της συνολικής απασχόλησης και 60 % της συνολικής προστιθέμενης αξίας της ΕΕ, εκτός γεωργικού τομέα. Οι περιφέρειες υψηλής συγκέντρωσης ΜΜΕ, όπως οι περιφέρειες Αιμιλία-Ρομάνια, Βάδη-Βυρτεμβέργη, και Γιουτλάνδη συμπεριλαμβάνονται, επίσης μεταξύ, των περιφερειών με το υψηλότερο κατά κεφαλή ΑΕγχΠ και το υψηλότερο ποσοστό απασχόλησης⁽⁶⁾.

(4) Ιδιαίτερα στο πλαίσιο της εφαρμογής του κανονισμού περί του καταστατικού της ευρωπαϊκής συνεταιριστικής εταιρείας. Βλέπε κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 1435/2003 του Συμβουλίου, της 22ας Ιουλίου 2003, περί του καταστατικού της ευρωπαϊκής συνεταιριστικής εταιρείας.

(5) Ευρωπαϊκή Επιτροπή :Έγγραφο εργασίας – Οι αλληλοβοηθητικές επιχειρήσεις στη διευρυμένη Ευρώπη, 3 Οκτωβρίου 2003, σ. 5

(6) Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2004) : Μία νέα σύμπραξη για τη συνοχή – Σύγκλιση, ανταγωνιστικότητα, συνεργασία – Τρίτη έκθεση για την οικονομική και κοινωνική συνοχή, σ. 5 και 8.

2.2 Η ΕΟΚΕ στη γνωμοδότησή της με θέμα «Η κοινωνική οικονομία και η εσωτερική αγορά»⁽¹⁾ υπογράμμισε τη σημασία των ΕΚΟ αναφέροντας ότι είναι θεμελιώδεις για την επιχειρησιακή πολυμορφία και την διαφοροποίησή της οικονομίας⁽²⁾. Η ίδια η Επιτροπή αναγνωρίζει το γεγονός αυτό και ιδιαίτερα στην «Ανακοίνωση για τις συνεταιριστικές εταιρείες στην Ευρώπη» και στο έγγραφο διαβούλευσης «Οι αλληλασφαλιστικές εταιρείες στη διευρυμένη Ευρώπη» που αναφέρεται στο σημείο 1.10 παραπάνω. Η κοινωνική και οικονομική σημασία των επιχειρήσεων και οργανώσεων της κοινωνικής οικονομίας συνεχώς αυξάνεται με περίπου 9 εκατομμύρια εργαζόμενων απασχόλησης πλήρους ωραρίου. Οι εν λόγω επιχειρήσεις αντιπροσωπεύουν το 7,9 % της αστικής μισθωτής απασχόλησης⁽³⁾. Επιπλέον, σ' αυτές συμμετέχει σημαντικό τμήμα της κοινωνίας του πολίτη: σύμφωνα με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, οι συνεταιρισμοί αριθμούν στους κόλπους τους 140 εκατ. μέλη και οι αλληλασφαλιστικές εταιρείες 120 εκατ. Έτσι, υπολογίζεται ότι άνω του 25 % των πολιτών της ΕΕ είναι μέλη των ΕΚΟ με συγκεκριμένο κοινωνικοοικονομικό ρόλο: παραγωγοί, καταναλωτές, αποταμιευτές, ενοικιαστές, ασφαλισμένοι, σπουδαστές, εθελοντές, κλπ. Οι ΕΚΟ αναπτύσσονται σε όλους τους τομείς και ιδιαίτερα στις υπηρεσίες κοινωνικής ωφέλειας και δημόσιου συμφέροντος⁽⁴⁾, δηλαδή υγεία, περιβάλλον, κοινωνικές υπηρεσίες και εκπαίδευση⁽⁵⁾. Επίσης, διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο στην δημιουργία κοινωνικού κεφαλαίου, στην ικανότητα απασχόλησης ατόμων με ειδικές ανάγκες, στην κοινωνική ευημερία, στην αναζωογόνηση των τοπικών οικονομιών και στον εκσυγχρονισμό των τοπικών προτύπων διαχείρισης. Επίσης, έχουν διαμορφώσει συστήματα κοινωνικού απολογισμού τα οποία αξιολογούν τις κοινωνικές και περιβαλλοντικές επιπτώσεις. Ορισμένες από αυτές έχουν θέσει σε εφαρμογή συστήματα αξιολόγησης του κοινωνικού και περιβαλλοντικού αντίκτυπου.

2.3 Στο πλαίσιο των συνεχιζόμενων βιομηχανικών μεταλλαγών, οι ΜΜΕ και οι ΕΚΟ διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο στην απασχόληση και την επαναπασχόληση σε όλους τους τομείς, από τους τομείς που βρίσκονται σε παρακμή και που μειώνουν την απασχόληση, τους παραδοσιακούς τομείς (τεχνικά επαγγέλματα) και άλλους αναπτυσσόμενους τομείς όπως, π.χ., παροχή υπηρεσιών στις επιχειρήσεις, νέες τεχνολογίες πληροφοριών και επικοινωνίας, τομείς υψηλής τεχνολογίας, κατασκευές και δημόσια έργα, υπηρεσίες εγγύτητας συμπεριλαμβανομένης της υγείας) και ο τουρισμός.

2.4 Ωστόσο, οι ΜΜΕ και οι ΕΚΟ αντιμετωπίζουν ιδιαίτερες προκλήσεις. Ο ευρωπαϊκός Χάρτης των μικρών επιχειρήσεων αναγνωρίζει ότι οι τελευταίες αυτές είναι πιο ευαίσθητες στις μεταβολές του επιχειρησιακού περιβάλλοντος. Το Πράσινο Βιβλίο της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για το επιχειρηματικό πνεύμα διαβεβαιώνει ότι οι ΕΚΟ, λόγω του ότι οφείλουν να «εφαρμόζουν τις επιχειρηματικές

⁽¹⁾ Γνωμοδότηση CES 242/2000, ΕΕ αριθ. C117 της 26/04/2000.

⁽²⁾ Σε μια πρόσφατη μελέτη, ο ΟΟΣΑ διευκρινίζει ότι η «κοινωνική οικονομία» είναι μια πιο ευρεία έννοια από τον μη κερδοσκοπικό τομέα διότι δεσμεύεται λιγότερο από τις υποχρεώσεις για την απαγόρευση διανομής, σύμφωνα με τις οποίες οι οργανώσεις δεν δύνανται από το νόμο να αναδιανείμουν το πλεόνασμα στους ιδιοκτήτες τους (OECD 2003, «The non-profit sector in a changing economy», Paris, σελ. 299).

⁽³⁾ Στις εν λόγω θέσεις απασχόλησης δεν περιλαμβάνονται οι έμμεσες θέσεις απασχόλησης, όπως οι ενεχάρτητοι εργαζόμενοι στη γεωργία ή οι ΜΜΕ που είναι μέτοχοι συνεταιρισμών. CIRIEC 2000: «Οι επιχειρήσεις και οργανώσεις του τρίτου συστήματος: στρατηγική πρόκληση για την απασχόληση» Πανεπιστήμιο της Λιένης.

⁽⁴⁾ Tang et al, 2002, σελ. 44.

⁽⁵⁾ Βλέπε τον Χάρτη της CEP-CMAF (Συμβουλευτική Επιτροπή των συνεταιρισμών ταμείων αλληλασφάλισης ενώσεων και ιδρυμάτων)

αρχές και επιδόσεις για την επίτευξη κοινωνικών και εταιρικών στόχων, οι εν λόγω επιχειρήσεις έχουν να αντιμετωπίσουν σημαντικές προκλήσεις όσον αφορά την πρόσβαση στη χρηματοδότηση, στην εκπαίδευση σε θέματα διοίκησης επιχειρήσεων και στην παροχή συμβουλών»⁽⁶⁾.

2.5 Οι ΜΜΕ και οι ΕΚΟ μπορούν να διαδραματίσουν σημαντικό ρόλο στις διάφορες κοινωνικοοικονομικές αλλαγές. Υπάρχουν πολλά παραδείγματα ορθών πρακτικών: απασχόληση ατόμων που εισέρχονται για πρώτη φορά στην αγορά εργασίας, στήριξη της ικανότητας των πολύ μικρών και μικρών επιχειρήσεων για καινοτομία, επαναπασχόληση ανέργων οι οποίοι προέρχονται από επιχειρήσεις που μείωσαν το προσωπικό τους ή σταμάτησαν τη δραστηριότητά τους, σύσταση ιδρυμάτων αμοιβαίας κοινωνικής ασφάλισης, ίδρυση νέων επιχειρήσεων στους αναπτυσσόμενους τομείς, ανάπτυξη υπηρεσιών και υπεργολαβία, μεταβίβαση επιχειρήσεων που βρίσκονται σε κρίση στους εργαζόμενους, στήριξη της ίδρυσης μικροεπιχειρήσεων των απασχολούμενων για ίδιο λογαριασμό και ποιοτική μεταβολή στο εσωτερικό του ίδιου τομέα. Ακόμη, οι ΕΚΟ μπορούν να συμβάλουν στη μεταλλαγή αυτή τόσο με την ιδιαίτερη ικανότητα κατάρτισης τους στο επιχειρηματικό πνεύμα όπως έχει ήδη αποδειχθεί στα κράτη μέλη της ΕΕ, όσο και από τις αξίες που προωθούν, για παράδειγμα το κοινωνικά υπεύθυνο επιχειρηματικό πνεύμα, η δημοκρατία και η συμμετοχή του πολίτη, η ενεργός συμμετοχή, ακόμα και οικονομική, των εργαζομένων στην επιχείρηση, η κοινωνική ένταξη, το ενδιαφέρον για την τοπική και την βιώσιμη ανάπτυξη.

2.6 Στην ΕΕ υπάρχει σημαντική αλληλεπίδραση των συμβατικών ΜΜΕ και των ΕΚΟ, με ακόμη μεγαλύτερο δυναμικό ανάπτυξης. Η αλληλεπίδραση εμφανίζεται τουλάχιστον με τους εξής τρεις τρόπους:

- α) Οι ΜΜΕ χρησιμοποιούν ευρέως τις υπηρεσίες των ΕΚΟ που είναι εξωτερικές. Οι συνεταιριστικές τράπεζες προωθούν συχνά σχέδια για εκκολαπτόμενες επιχειρήσεις (start up) αλλά και για ανάπτυξη συμβατικών ΜΜΕ.
- β) Οι ΜΜΕ και οι ΕΚΟ χρησιμοποιούν κοινούς φορείς: για να σχηματίσουν κοινά επιχειρησιακά συστήματα (δίκτυα, όμιλοι, κοινές δομές στήριξης) ή για να υλοποιήσουν οικονομίες κλίμακας (συνεταιρισμοί ΜΜΕ αγοράς και εμπορίας), καθώς και για τη δημιουργία μηχανισμών αμοιβαίων εγγυήσεων για τραπεζικά δάνεια, κλπ.
- γ) Πρότυπα ΕΚΟ (όπως, π.χ., αμοιβαία κεφάλαια, παροχή υπηρεσιών γενικού ενδιαφέροντος δίκτυα θεμιτού εμπορίου, κλπ.) μπορούν να αποτελέσουν πηγή έμπνευσης για την ανάπτυξη των ΜΜΕ.

⁽⁶⁾ Ευρωπαϊκή Επιτροπή - Πράσινη Βίβλος για την επιχειρηματικότητα στην Ευρώπη, COM(2003) 27 τελικό, σημείο Γ, 2)

3. Είδη ορθών πρακτικών που μπορούν να αποτελέσουν πηγή έμπνευσης για τις δημόσιες πολιτικές για τις οποίες απαιτούνται πιο εμπειριστάτωμένες έρευνες

3.1 Γενικές παρατηρήσεις

3.1.1 Η Επιτροπή έχει δημοσιεύσει περιπτώσεις ορθών πρακτικών σε διάφορα έγγραφα σχετικά με τις δράσεις BEST στο πλαίσιο του πολυετούς προγράμματος, «δηλαδή πρακτικές που φαίνεται ότι παρουσιάζουν μία προσέγγιση της τρέχουσας ανάπτυξης όσον αφορά την υποστήριξη των επιχειρήσεων που αξίζει της προσοχής και του ενδιαφέροντος των ενδιαφερομένων» (Ελεύθερη απόδοση) ⁽¹⁾. Δεν πρόκειται αναγκαστικά για βέλτιστες πρακτικές («best practice»). Αντίθετα, σκοπός τους είναι να εμπνεύσουν αλλαγές και καλύτερες πρακτικές («better practice») που επιτρέπουν στη συναγωγή συμπερασμάτων και χάραξη κατευθυντήριων γραμμών για τις πολιτικές της ΕΕ.

3.1.2 Η ΕΟΚΕ αντιλαμβάνεται ότι τα τελευταία έτη έχει ήδη επιτελεσθεί ένα σημαντικό έργο όσον αφορά την προτυποποίηση των ορθών πρακτικών στον τομέα των ΜΜΕ (βλ. τις δράσεις BEST που προαναφέρθηκαν). Τα είδη των ορθών πρακτικών που ακολουθούν αφορούν αποκλειστικά την υπάρχουσα ή πιθανή αλληλεπίδραση ΜΜΕ και ΕΚΟ. Στη συνημμένη τεκμηρίωση παρουσιάζονται συγκεκριμένα παραδείγματα των λόγω πρακτικών τα οποία δείχνουν, επίσης, την ικανότητα προσαρμογής των εν λόγω προτύπων και τον εξελικτικό τους χαρακτήρα ενώπιον του οικονομικού δυναμισμού στο πλαίσιο της εσωτερικής αγοράς και της παγκοσμιοποίησης.

3.1.3 Η προβολή ανά είδος είναι χρήσιμη επαγωγικώς για τη διατύπωση προτάσεων δημόσιων πολιτικών που θα μπορούσαν να ενισχύσουν το δυναμισμό των ΜΜΕ και των ΕΚΟ στην προοπτική της στρατηγικής της Λισαβώνας. Πρόκειται για περιπτώσεις ορθών πρακτικών των ΕΚΟ που θα μπορούσαν να υιοθετηθούν από τις ΜΜΕ ή για αλληλεπιδράσεις ΜΜΕ και ΕΚΟ, όπου οι ΕΚΟ χρησιμοποιούνται άμεσα από τις ΜΜΕ και θα μπορούσαν να χρησιμοποιηθούν ακόμη περισσότερο.

3.1.4 Η υπόθεση εργασίας, σε ορισμένες περιπτώσεις που έχουν ήδη επαληθευθεί εν μέρει, είναι ότι κάθε μία από τις λεπτομέρειες αυτές προσφέρει ένα σημαντικό κόστος ευκαιρίας (opportunity cost) ⁽²⁾ και μάλιστα καθαρά κέρδη για το μεσοπρόθεσμο δημόσιο προϋπολογισμό.

3.2 Τυπολογία ορθών πρακτικών

3.2.1 Δημιουργία και διατήρηση θέσεων απασχόλησης χάρη στην εκκίνηση και την αναδιάρθρωση επιχειρήσεων. Από την εμπειρία των ΕΚΟ στις διάφορες χώρες της ΕΕ προκύπτει ότι χάρη σε συστήματα χρηματοδότησης για τους εργαζομένους οι οποίοι

απολύονται προκειμένου να βοηθηθούν ώστε να θέσουν σε επανάλειτουργία την κινδυνεύουσα επιχείρησή τους ή για να δημιουργήσουν νέα επιχείρηση, σε συνδυασμό με επαρκή συνοδευτικά μέτρα, είναι δυνατόν όχι μόνο να δημιουργηθούν ή σωθούν θέσεις απασχόλησης και δημιουργηθούν ή να διατηρηθούν οικονομικές δραστηριότητες, αλλά επίσης και να μπορέσει κράτος να ανακτήσει σε σύντομο σχετικά χρονικό διάστημα το συνολικό ποσό χρηματοδότησης ή ακόμη και μεγαλύτερο ποσό ⁽³⁾.

3.2.2 Συστήματα και ομάδες επιχειρήσεων («clusters») για την ανάπτυξη της καινοτομίας. Οι ΕΚΟ έχουν σχηματίσει περιφερειακές ομάδες που ολοκληρώθηκαν τελικά σε οριζόντια ή ισομερή συστήματα και ομίλους, ειδικότερα στη Βόρειο Ιταλία και στη Χώρα των Βάσκων της Ισπανίας, μετασχηματίζοντας τις επιχειρήσεις αυτές (οι περισσότερες εκ των οποίων είναι μικρομεσαίες), σε ένα από τους πρώτους οικονομικούς φορείς των αντίστοιχων περιφερειών τους και δημιουργώντας κέντρα τεχνολογικής καινοτομίας και διεύθυνσης επιχειρήσεων αιχμής.

3.2.3 Ομαδοποίηση πόρων για την επίτευξη οικονομικών κλίμακας. Σε πολλές ευρωπαϊκές χώρες, σημαντικό τμήμα των συμβατικών ΜΜΕ ορισμένων τομέων συμπεριλαμβανομένων των μικροεπιχειρήσεων και των απασχολούμενων για ίδιο λογαριασμό (όπως οι έμποροι λιανικής πώλησως στην Ιταλία, οι κομμωτές και οι κρεσπόλες στη Γαλλία, οι αρτοποιοί στη Γερμανία) οργανώνονται σε ομάδες, κατά γενικό κανόνα υπό μορφή συνεταιρισμών, για την κοινή διαχείριση των αγορών, της εμπορίας ή των υπηρεσιών. Κάθε ΜΜΕ παραμένει πλήρως αυτόνομη ενώ, ταυτόχρονα, μπορεί να αυξήσει την ανταγωνιστικότητά της, να διατηρήσει και να εσπεκτείνει τις αγορές της, να αποφυγή την υπεργολαβία και τους μεσάζοντες, και να πραγματοποιήσει οικονομίες κλίμακας. Για την τοπική αυτοδιοίκηση, το σύστημα αυτό αποτελεί εγγύηση για τη διατήρηση της απασχόλησης και της τοπικής ανάπτυξης ⁽⁴⁾.

3.2.4 Πρόσβαση στη χρηματοδότηση και ελάττωση των κινδύνων. Οι αμοιβαίες εγγυήσεις επιτρέπουν στις ΜΜΕ, συμπεριλαμβανομένων των μικροεπιχειρήσεων και των απασχολούμενων για ίδιο λογαριασμό, που δεν διαθέτουν επαρκείς εγγυήσεις, να έχουν πρόσβαση στην πίστωση. Η εταιρεία αμοιβαίων εγγυήσεων (που παίρνει συχνά τη μορφή αλληλασφαλιστικής εταιρείας) φέρεται ως εγγυήτρια αποκλειστικά υπέρ του δανειστή. Σε περίπτωση μη εξόφλησης, η εταιρεία αναλαμβάνει την τελική επιβάρυνση, κάνοντας χρήση των εγγυητικών κεφαλαίων που τροφοδοτούνται από τις μετοχικές ΜΜΕ. Τα κοινά κεφάλαια των ΕΚΟ χρησιμοποιήθηκαν σε σχέδια δημιουργίας, επαναπροσανατολισμού ή ανάπτυξης επιχειρήσεων εν είδει μοχλού για τα τραπεζικά δάνεια, εισάγοντας ένα συντελεστή εμπιστοσύνης στους κόλπους των τραπεζών ⁽⁵⁾.

⁽¹⁾ ΔΓ Επιχειρήσεων (2002): Στήριξη της ανάπτυξης των επιχειρήσεων – «οδηγός ορθών πρακτικών» για τους οργανισμούς στήριξης των επιχειρήσεων, σ. 11 (Ελεύθερη απόδοση).

⁽²⁾ Opportunity cost is «the income or benefit foregone as the result of carrying out a particular decision, when resources are limited or when mutually exclusive projects are involved. For example, the opportunity cost of building a factory on a piece of land is the income foregone by not constructing an office block on this particular site. Similarly, the income foregone by not constructing a factory if an office block is constructed represents the opportunity cost of an office block. Opportunity cost is an important factor in decision making, although it represents costs that are not recorded in the accounts of the relevant organization» (Oxford Dictionary of Finance and Banking ; Oxford : Oxford University Press, 1997, p. 252

⁽³⁾ Βλέπε, επίσης, το σύστημα της «εφάπαξ παροχής» (rago único) της Ισπανίας. Αυτό το μέτρο έγκεται στη δυνατότητα καταβολής μιας εφάπαξ παροχής ποσού ίσου προς τα επιδόματα ανεργίας δυο ετών σε εργαζόμενους που αποφασίζουν να ιδρύσουν ένα συνεταιρισμό ή μια εταιρεία εργαζομένων («sociedad laboral»), ή που αποφασίζουν να ενταχθούν ως εργαζόμενα μέλη στις εν λόγω επιχειρήσεις, με τον όρο ότι έχουν εργαστεί στην επιχείρηση τουλάχιστον 12 μήνες.

⁽⁴⁾ Βλ. συγκεκριμένα την ιστοσελίδα της Γαλλικής Ομοσπονδίας Συνεταιρισμών και Ομάδων Βιοτεχνών <http://www.ffcga.coop>, την ιστοσελίδα της Εθνικής Ένωσης Συνεταιρισμών Εμπόρων Λιανικής Πώλησης <http://www.ancd.it/>.

⁽⁵⁾ Ειδικότερα το ταμείο SOCODEN των γαλλικών συνεταιρισμών παραγωγής, βλ. <http://www.scop-entreprises.com/outils.htm>.

3.2.5 Υπηρεσίες στο κοινωνικό σύνολο. Οι ΕΚΟ αποδείχθηκαν σημαντικός παράγοντας στον τομέα των κοινωνικών, υγειονομικών, εκπαιδευτικών και πολιτιστικών υπηρεσιών, ειδικότερα στο πλαίσιο των ιδιωτικοποιήσεων, συνδυάζοντας το επιχειρησιακό πνεύμα και τη διατήρηση του γενικού συμφέροντος που αποτελεί τη βάση των εν λόγω υπηρεσιών. Με τον τρόπο αυτό, καταδείχθηκε ότι οι επιχειρήσεις αυτές παρέχουν συχνά υπηρεσίες καλύτερης ποιότητας σε χαμηλότερη τιμή σε σύγκριση με το κράτος. Σε ορισμένες περιπτώσεις, οι υπηρεσίες αυτές αποτελούν αντικείμενο τοπικών συμπράξεων του δημοσίου και ιδιωτικού τομέα και συμπράξεων ΕΚΟ και τοπικής αυτοδιοίκησης για την παροχή υπηρεσιών κοινή ωφέλειας, όπως τα κέντρα απασχόλησης, τα κέντρα περιθαλψής, οι κατ' οίκον βοήθεια κλπ.

3.2.6 Αλυσίδες παραγωγής και εμπορίας ποιότητας και δεοντολογίας. Οι ΕΚΟ εξειδικεύονται στην εμπορία προϊόντων την ποιότητα των οποίων μπορούν να εγγυηθούν σε μόνιμη βάση και ακολουθώντας μια διεργασία παραγωγής τη συμμόρφωση της οποίας στους δεοντολογικούς κανόνες μπορούν να εγγυηθούν σε μόνιμη βάση.

4. Συστάσεις που επικεντρώνονται σε ένα πρόγραμμα έρευνας και δράσης με σκοπό τη χάραξη μακροπρόθεσμων πολιτικών για την προαγωγή των ΜΜΕ και των ΕΚΟ μέσω της αμοιβαίας αλληλεπίδρασής τους

4.1 Γενικές παρατηρήσεις

4.1.1 Η συνδυασμένη καιρική σημασία των ΜΜΕ και των ΕΚΟ στην ευρωπαϊκή οικονομία και αναφορικά με την εφαρμογή της στρατηγικής της Λισσαβώνας, και το δυναμικό θετικής αλληλεπίδρασης των δύο αυτών τύπων επιχείρησης μέσω της χρησιμοποίησης προτύπων και δομών των ΕΚΟ, συνηγορούν υπέρ μιας νέας συνδυασμένης προσπάθειας που πρέπει να καταβληθεί στο επίπεδο της ΕΕ για την προαγωγή και τη στήριξή τους.

4.1.2 Η ΕΟΚΕ έλαβε υπόψη τα προγράμματα που υφίστανται ειδικότερα για τη στήριξη των ΜΜΕ. Σημειώνει, όμως, ότι δεν είναι ικανοποιητικές οι δομές που υφίστανται για τη στήριξη των ΕΚΟ καθώς και για την προαγωγή πρωτοβουλιών που θα μπορούσαν να ευνοήσουν την αλληλεπίδραση των ΜΜΕ και των ΕΚΟ.

4.1.3 Σημειώνει, επιπλέον, ότι δεν υφίστανται σοβαρές, εκτενείς, διευρωπαϊκές και πολυκλαδικές μελέτες που να αποδεικνύουν και να υπολογίζουν το κόστος ευκαιρίας των ορθών πρακτικών οι οποίες ευνοούν την ενίσχυση των ΜΜΕ και των ΕΚΟ μέσω της αμοιβαίας αλληλεπίδρασής τους.

4.1.4 Η έλλειψη αυτή περιορίζει σοβαρά την χάραξη δημόσιων πολιτικών για την προαγωγή των ΜΜΕ και των ΕΚΟ. Πράγματι, για να χαραχθούν παρόμοιες πολιτικές, έχει ουσιαστική σημασία η

συνεχής παρακολούθηση και η ανάλυση του κόστους-ωφέλειας αυτών.

4.2 Ειδικές συστάσεις

4.2.1 Ίδρυση Ευρωπαϊκού Παρατηρητηρίου των Επιχειρήσεων Κοινωνικής Οικονομίας και έναρξη μίας πολυετούς έρευνας όσον αφορά την αλληλεπίδραση ΕΚΟ-ΕΚΟ και ΜΜΕ-ΕΚΟ

4.2.1.1 Η ΕΟΚΕ προτείνει την ίδρυση Ευρωπαϊκού Παρατηρητηρίου των Επιχειρήσεων Κοινωνικής Οικονομίας που θα ερευνά όχι μόνο τις ΕΚΟ αυτές καθαυτές, αλλά και την υπάρχουσα και πιθανή αλληλεπίδραση των ΜΜΕ και των ΕΚΟ και τους τρόπους με τους οποίους η αλληλεπίδραση αυτή θα μπορούσε να καταστεί θεμελιώδης για την οικονομική ανάπτυξη των ΜΜΕ και των ΕΚΟ και για την προώθηση της κοινωνικής ευθύνης των επιχειρήσεων και την καταπολέμηση του αποκλεισμού.

4.2.1.2 Το παρατηρητήριο θα στηρίζεται από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή και τις κυβερνήσεις των 25 κρατών μελών της ΕΕ. Θα περιλαμβάνει οργανώσεις των ΕΚΟ καθώς και κέντρα έρευνας για τις ΕΚΟ πανεπιστημιακού επιπέδου. Θα συνεργάζεται στενά με το παρατηρητήριο των ΜΜΕ.

4.2.1.3 Η ΕΟΚΕ προτείνει, επίσης, να διεξαχθεί από το παρατηρητήριο μια πολυκλαδική και διευρωπαϊκή έρευνα τριετούς διάρκειας για να εντοπιστούν οι ορθές πρακτικές σχετικά με τα συστήματα των ΕΚΟ που αναπτύσσουν άμεσα τις ΜΜΕ ή που τα πρότυπά τους προσφέρουν δυνατότητες ανάπτυξης των ΜΜΕ ειδικότερα στους τομείς που αναφέρονται στο τμήμα 3.

4.2.1.4 Σκοπός της έρευνας αυτής θα είναι να καταδειχθεί το κόστος ευκαιρίας, με βάση ειδικότερα τον υπολογισμό των εξής:

— Άμεσο μικροοικονομικό κόστος-ωφέλεια

— Κόστος-ωφέλεια σε όλη την οικονομική αλυσίδα

— Αξία των άυλων αγαθών

— Κοινωνικό κόστος-ωφέλεια μέσω του κοινωνικού ελέγχου

— Πολλαπλασιαστικά αποτελέσματα

— Οριακή δαπάνη εφόσον υποτεθεί ότι δεν υφίσταται το σχετικό πρότυπο, π.χ., το «κόστος της μη συνεταιριστικότητας» είναι το επιπλέον κόστος για το κράτος και την τοπική αυτοδιοίκηση σε περίπτωση αφάνειας εξαφάνισης των συνεταιρισμών).

4.2.1.5 Τα πορίσματα των ερευνών του Ευρωπαϊκού Παρατηρητηρίου των ΕΚΟ θα πρέπει να δημοσιοποιούνται με μια σημαντική προσπάθεια επικοινωνίας στα κοινοτικά όργανα, τις κυβερνήσεις των κρατών μελών, και την κοινωνία γενικότερα.

4.2.1.6 Η ΕΟΚΕ θα μεριμνήσει για την καλή εξέλιξη της έρευνας του παρατηρητηρίου των επιχειρήσεων κοινωνικής οικονομίας και θα προβεί σε αξιολόγηση των συμπερασμάτων του μετά την περίοδο των τριών ετών, μελετώντας τον πιθανό αντίκτυπο των συμπερασμάτων αυτών για τις πολιτικές της Ευρωπαϊκής Επιτροπής όσον αφορά τις ΜΜΕ και ΕΚΟ.

4.2.2 Πλήρης συμμετοχή των ΜΜΕ και των ΕΚΟ στα ευρωπαϊκά προγράμματα στήριξης των επιχειρήσεων

4.2.2.1 Η ΕΟΚΕ ζητά από την Επιτροπή να διασφαλίσει ότι οι ΕΚΟ να έχουν τη δυνατότητα να συμμετέχουν ισότιμα στο νέο πολυετές πρόγραμμα για τις επιχειρήσεις 2006-2010 και να ενθαρρύνει τις πρωτοβουλίες για την αλληλεπίδραση των ΜΜΕ και των ΕΚΟ και ειδικότερα τη χρησιμοποίηση των ΕΚΟ στη συνεργασία μεταξύ των ΜΜΕ.

4.2.2.2 Η ΕΟΚΕ ζητά, επίσης, να συμπεριληφθεί μεταξύ των βασικών προτεραιοτήτων των ευρωπαϊκών πολιτικών το ποσοστό συμμετοχής των ΜΜΕ και των ΕΚΟ στα προγράμματα της ΕΕ για την πρόσβαση στην έρευνα, την καινοτομία και τις παγκόσμιες αγορές.

4.2.2.3 Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι πρέπει να διατηρηθεί στα Διαρθρωτικά Ταμεία η σημασία που αποδίδεται στα σχέδια υπέρ των ΜΜΕ και ότι θα πρέπει να αυξηθούν τα σχέδια υπέρ των ΕΚΟ και της αλληλεπίδρασης των ΕΚΟ και των ΜΜΕ προπάντων όταν παρόμοια έργα προάγουν τη δημιουργία νέων θέσεων απασχόλησης και την ανάπτυξη των αγροτικών περιοχών. Η πρόσβαση στα διαρθρωτικά ταμεία δεν πρέπει να περιορίζεται ανάλογα με τον τομέα δραστηριότητας της επιχείρησης.

4.2.3 Ολοκλήρωση των συμπερασμάτων της Διυπουργικής Διάσκεψης του ΟΟΣΑ της Κωνσταντινούπολης για τις ΜΜΕ και η επέκτασή τους στις ΕΚΟ

4.2.3.1 Η ΕΟΚΕ προτείνει, επίσης, στην Επιτροπή να εφαρμόσει τα πολιτικά συμπεράσματα της Διυπουργικής Διάσκεψης του ΟΟΣΑ της Κωνσταντινούπολης για τις ΜΜΕ και να τα επεκτείνει στις ΕΚΟ. Ζητά, συνεπώς, να υιοθετηθεί μία προσέγγιση πιο προσαρμοσμένη στις ανάγκες και τα χαρακτηριστικά γνωρίσματα των ΜΜΕ και των ΕΚΟ και ειδικότερα:

— βελτίωση της πρόσβασης στη χρηματοδότηση των ΜΜΕ και των ΕΚΟ τη στιγμή που υπάρχει τάση τα κριτήρια της Βασιλείας για τα τραπεζικά δάνεια να καθίστανται πιο αυστηρά για τις επιχειρήσεις με κίνδυνο ή τις επιχειρήσεις με ανεπαρκή κεφάλαια·

— προώθηση των συμπράξεων, δικτύων και των ομάδων ΜΜΕ και ΕΚΟ·

— προσαρμογή στα νέα δεδομένα και σταθερή ολοκλήρωση των εμπειρικών δεδομένων σχετικά με την κατάσταση των ΜΜΕ και των ΕΚΟ·

— εξάλειψη των εμποδίων στις παγκόσμιες αγορές για τις ΜΜΕ και τις ΕΚΟ και ειδικότερα χάρη στη μείωση του διοικητικού και νομικού φόρτου που αντιμετωπίζουν·

— πρόληψη και προστασία έναντι των επιχειρησιακών κρίσεων και των πτωχεύσεων·

— προώθηση της εκπαίδευσης και της ανάπτυξης των ανθρωπίνων πόρων·

— προαγωγή των τεχνολογιών πληροφόρησης και της επικοινωνίας⁽¹⁾.

4.2.4 Βελτίωση του κοινωνικού διαλόγου σε υποεθνικό, εθνικό, και κοινοτικό επίπεδο

4.2.4.1 Σε πολλές χώρες της ΕΕ, ιδιαίτερα σε ορισμένες νέες χώρες, οι ΜΜΕ δεν εκπροσωπούνται επαρκώς στις εθνικές διαρθρώσεις κοινωνικού διαλόγου. Η ΕΟΚΕ κρίνει ότι πρέπει να εκπροσωπούνται περισσότερο εάν όχι τι άλλο τουλάχιστον για την αύξηση της αποτελεσματικότητας των δημοσίων πολιτικών προώθησης και ρύθμισης των εν λόγω επιχειρήσεων και προκειμένου οι μεγάλες επιχειρήσεις και ο τομέας των ΜΜΕ να μπορούν να εκφράζουν τη γνώμη του επί ίσοις όροις.

4.2.4.2 Στην πλειονότητα των χωρών της ΕΕ, καθώς και σε κοινοτικό επίπεδο, οι ΕΚΟ δεν εκπροσωπούνται διόλου στον κοινωνικό διάλογο. Η ΕΟΚΕ προτείνει οι εκπροσωπευτικές οργανώσεις των ΕΚΟ, τόσο σε κοινοτικό επίπεδο όσο και σε επίπεδο κρατών μελών της ΕΕ, να διαρθρωθούν και να ενισχυθούν ακόμη περισσότερο και να συμπεριληφθούν στον κοινωνικό διάλογο σε κοινοτικό επίπεδο και σε επίπεδο κρατών μελών. Η άποψη των εν λόγω οργανώσεων πρέπει να λαμβάνεται περισσότερο υπόψη κατά την κατάρτιση των κανόνων που αφορούν τις επιχειρήσεις⁽²⁾.

(1) Βλέπε: Cordis Focus N° 247, 14 Ιουνίου 2004, σελίδα 14.

(2) Νομικοί, λογιστικοί κλπ. κανόνες

4.2.5 Έρευνες σχετικά με τους τρόπους προώθησης της συμμετοχής των εργαζομένων στο σύστημα λήψης αποφάσεων και στο κεφάλαιο της εταιρείας

4.2.5.1 Οι ΕΚΟ έχουν αναπτύξει ιδιαίτερη τεχνογνωσία στον τομέα της συμμετοχής των εργαζομένων στο σύστημα λήψης αποφάσεων και στο κεφάλαιο των ιδίων εταιρειών τους. Ειδικότερα, ένα μέρος των συνεταιρισμών ανέπτυξε τη «συλλογική συνεταιριστική συνεργασία»⁽¹⁾, με την οποία το σύνολο ή η πλειονότητα των μελών του συνεταιρισμού είναι οι εργαζόμενοι σ' αυτόν και τανάπαλιν και διαθέτουν δικαίωμα ψήφου στη λήψη των αποφάσεων, ανεξάρτητα από το ύψος της οικονομικής τους συμμετοχής στην επιχείρηση. Εξάλλου, η συμμετοχή είναι ονομαστική και μη μεταβιβάσιμη. Αυτή η μορφή συνεταιρισμού είναι ένας από τους βασικούς παράγοντες που εξηγούν την επιτυχία πολλών παραδειγμάτων ορθής πρακτικής που αναφέρονται στην παρούσα γνωμοδότηση. Ενθαρρύνει την άμεση υπευθυνότητα των εργαζομένων στη διαμόρφωση του μέλλοντος της επιχείρησης και τους επιτρέπει να συμμετέχουν επί ίσοις όροις στην αναπτυξιακή στρατηγική. Τη στιγμή που αναγνωρίζεται ολοένα και περισσότερο, στο πλαίσιο «της οικονομίας της γνώσης» που εξαγγέλλεται από τη στρατηγική της Λισσαβώνας, ότι θεμελιώδης πόρος μιας επιχείρησης είναι το «ανθρώπινο κεφάλαιο», αυτή η μορφή συνεταιρισμού αποκαλύπτει προοδευτικά το σύγχρονο και καινοτόμο χαρακτήρα της.

4.2.5.2 Η ΕΟΚΕ προτείνει στην Επιτροπή, στο Παρατηρητήριο που αναφέρεται παραπάνω και στα θεματικά σεμινάρια που διορ-

γανώνει, να εξεταστεί αυτή η ιδιαίτερη μορφή συνεταιρισμού από τις εξής πλευρές:

- του κόστους ευκαιρίας της, προκειμένου να προσδιοριστεί σε ποιο μέτρο και με ποιες πιθανές προσαρμογές μπορεί να φανεί χρήσιμη και εφαρμόσιμη στις συμβατικές ΜΜΕ
- του νομικού και ρυθμιστικού της πλαισίου.

5. Συμπεράσματα

5.1 Οι ΜΜΕ αποτελούν τη βάση της οικονομίας και της απασχόλησης στην Ευρώπη και από την άποψη αυτή είναι ο πρώτος ενδιαφερόμενος φορέας όσον αφορά την υλοποίηση των στόχων της Λισσαβώνας. Οι ΕΚΟ διαδραματίζουν όλο και σημαντικότερο ρόλο στην κοινωνική συνοχή και την τοπική ανάπτυξη. Η ικανότητα αλληλεπίδρασης των ΜΜΕ και των ΕΚΟ, ειδικότερα από την ευρύτερη χρήση των ΕΚΟ από τις ΜΜΕ, προς συμφέρον και των δύο αυτών τύπων επιχειρήσεων, έως σήμερα έχει αναπτυχθεί ικανοποιητικά.

5.2 Κατά συνέπεια, η ΕΟΚΕ προτείνει στην Επιτροπή να επανεξετάσει την υφιστάμενη και δυνητική αλληλεπίδραση μεταξύ ΜΜΕ και ΕΚΟ και να συμβάλει στο να συνειδητοποιηθεί ότι η αλληλεπίδραση ευνοεί την ανάπτυξη των δύο αυτών τύπων επιχειρήσεων στο πλαίσιο των βαθύτατων μεταλλαγών λόγω του οικονομικού δυναμισμού και ειδικότερα των πολιτικών περιφερειακής ανάπτυξης, κοινωνικής συνοχής και καινοτομίας.

Βρυξέλλες, 27 Οκτωβρίου 2004.

Η Πρόεδρος

της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής

Anne-Marie SIGMUND

(¹) «Cooperative worker ownership» στα αγγλικά. Οι βασικοί κανόνες του ιδιαίτερου αυτού συστήματος θεσπίστηκαν με την «World Declaration of Cooperative Worker Ownership» (Φεβρουάριος 2004) της Διεθνούς Οργάνωσης Συνεταιρισμών και Βιομηχανικής και Βιοτεχνικής Παραγωγής και Υπηρεσιών, της Διεθνούς Συνεταιριστικής Ένωσης de l' Alliance Coopérative Internationale (CICOPA), και αποτέλεσαν καρπό διεθνών διαβουλεύσεων που διήρκεσαν δεκαοκτώ μήνες. Αυτοί οι ειδικότεροι κανόνες των συνεταιρισμών συλλογικής εργασίας spécifiques («worker cooperatives» στα αγγλικά) είναι συμπληρωματικοί γενικών συνεταιριστικών κανόνων που περιλαμβάνονται στη «Δήλωση συνεταιριστικής ταυτότητας» («Statement on the Cooperative Identity») της Διεθνούς Συνεταιριστικής Ένωσης καθώς και στη σύσταση 193/2002 της Διεθνούς Οργάνωσης Εργασίας («Σύσταση για την προώθηση των συνεταιρισμών»).